

6/7/2010

שורה תחתונה 27

ישראל הפכה למעצמת גז ונפט-חלקה של המדינה

מאת: פתחיה בר שביט, כלכלן ראשי ואילן זילבר, יועץ פיננסי בכיר, חברת חיסונים פיננסים

א. מבוא; לאחרונה התבשרנו-היזמים, אזרחי ישראל והעולם כולו-כי קיימות עתודות עצומות של גז בכמה שדות בים התיכון. הזיכיונות הן בבעלות חברת דלק אנרגיה שבשליטת יצחק תשובה וחברת נובל אנרג'י האמריקאית. ההערכות לגבי שווי המרבצים נאמדות במאות מיליארדי דולר שיופקו לאורך עשרות שנים. יצחק תשובה הכריז כי ישראל הפכה למעצמת גז ונפט ונפתח פרק חדש בתולדותיה-כלכלי וגיאופוליטי. אירועים דרמטיים אלו העלו את הדרישה לשנות את ההסכם הקיים, לפיו תקבל המדינה 12.5% בלבד מהתקבולים. מונתה ועדה על ידי הממשלה, בראשות פרופ' איתן ששינסקי, שתגיש המלצות בנושא כה כבד זה. על מנת לקבל קנה מידה ראוי לציין כי התוצר של מדינת ישראל הוא כ-200 מיליארד \$. תחזית התגליות הן שוות ערך לתוצר של כשנה-שנתיים ויתכן שאף יותר.

ב. דרכים להתמודדות; מדרך הטבע התעוררה מחלוקת ציבורית חריפה ביותר בין השוללים כל שינוי מתנאיי הזיכיונות הקיימים, עליה נמנים לא רק בעלי העניין, לבין המצדדים בשיפור התנאים לטובת המדינה. זו צפויה להיות מערכה קשה ורווית אנרגיה שנזקיה התדמיתיים, בארץ ובעולם, עשויים להיות גדולים ביותר. יאמר כבר בתחילה-כי לעניות דעתנו, המדינה זכאית לשנות את תנאי הזיכיון-משפטית וציבורית. עם זאת, ניתן ורצוי למצוא 'נוסחה גואלת' העשויה למזער את הנזקים האפשריים. חשוב מאד להיות חכם ולא רק צודק. מוצע לכן לבחון את החלופה הבאה: לבעלי הזיכיונות, בהווה ובעתיד, יוצעו שני מסלולים חלופיים לתמלוגים ממועד תחילת ההפקה המסחרית. להלן **דוגמא** כמותית: **האחד**, שיעור גבוה יותר וקבוע של תמלוגים, לדוגמה 35%. **השני**, מסלול של תמלוגים גדלים בשלבים. בשלב א' ישולמו מתחילת ההפקה ובמשך שלוש שנים תמלוגים בשיעור הנוהג היום-12.5%. בשלב ב' יועלה שיעור התמלוגים ל-25% לשלוש שנים נוספות. בשלב ג' יועלו התמלוגים לשיעור קבוע של 50%. במסלול השני קיים תמריץ ברור להאיץ את ההפקה מרגע שהחלה. עם זאת, זכיון שבחר תחילה במסלול השני, יוכל לעבור למסלול הראשון על ידי השלמת התמלוגים בערכם הריאלי, כולל ריבית. להערכתנו, הצעה מעין זו, המאפשרת יותר גמישות וחופש בחירה, עשויה לצמצם את המחלוקת.

הידע, הניסיון, המומחיות !

ג. וה'מחלה ההולנדית'- איך היא תטופל ? "המחלה ההולנדית" (The Dutch Disease) הוא מונח

כלכלי המנסה להסביר את הקשר הקיים לכאורה בין ניצול של משאבי טבע או חומרי גלם, לבין ירידה של הסקטור היצרני ושקיעה של הכלכלה. התיאוריה אומרת שהעלייה בהכנסות מהמשאב הטבעי תגרום לנסיגה מתחום התעשייה של הכלכלה הלאומית בגלל יסוף המטבע של אותה מדינה, דבר שהופך את הסקטור היצרני לפחות תחרותי בהשוואה למדינות אחרות.

בעוד המונח מתייחס בדרך כלל לגילוי של משאבי טבע, הוא יכול להתייחס גם ל"כל התפתחות שכתוצאה ממנה זורם למדינה זרם גדול של כסף זר, כולל עליה משמעותית במחירי המשאב הטבעי, סיוע זר, והשקעה זרה ישירה" (כפי שחווינו בישראל, גם כתוצאה משגשוג ההי-טק שפגע בתעשיות היצוא המסורתיות. המחברים).

המונח נטבע ב-1977 על ידי 'האקונומיסט' כדי לתאר הירידה של סקטור התעשייה של הולנד בשנות ה-70 לאחר הגילוי של מאגרי גז בים הצפוני בשנות ה-60. הגילוי גרם לייסוף של המטבע המקומי ובכך להפחתה של כוח התחרותיות של התוצר המקומי, להגדלת היבוא, הקטנת היצוא ולהתכווצות המגזר התעשייתי. הכלכלה ההולנדית נכנסה למשבר: אובדן מקומות עבודה, חוב ציבורי תופח, אינפלציה גוברת וריבית גבוהה. (לפי ויקיפדיה)

בשורה התחתונה: להערכתנו ניתן להתמודד עם ה'מחלה ההולנדית' ואף להפיק ממנה ברכה רבה. בתמצית: יש להגדיל במקביל השקעות בהיקף ניכר ביותר בתשתיות האנושיות, כמו חינוך ובתשתיות הפיזיות, שחלקן בעלות מרכיב יבוא גדול כמו: תחבורה, סביבה והתפלה- הרשימה עוד ארוכה ויקרה. בנוסף, ראוי להקים קרנות גדולות של השקעות בחו"ל, למען הדור הנוכחי והדורות הבאים. קרנות אלו יוסדרו בחקיקה וינהלו ציבורית, תוך מעורבות גבוהה של בנק ישראל, כאשר הן מווסתות את קצב זרימת הכספים לישראל. סביר שהצבירה בהן לא תעורר ביקורת. ואולם ראש לכל יש להגיע לעדכון מושכל של תמלוגי המדינה. המתכונת שהוצעה על ידנו היא אפשרות שמוצע לבוחנה בכובד ראש, ובא לציון גואל.